



ด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 25 ลิปดา และ 16 องศา 40 ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 102 องศา 50 ลิปดา และ 103 องศา 30 ลิปดา ตะวันออก มีพื้นที่ 5,228.843 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,268,026.87 ไร่ ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ 470 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดบุรีรัมย์

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดมหาสารคามเป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ถึงลูกคลื่นลอนลาด พื้นที่โดยทั่วไปมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 130 – 230 เมตร ด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือเป็นที่สูงในเขตอำเภอโกสุมพิสัย อำเภอเชียงยืน และอำเภอกันทรวิชัย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่จังหวัด และค่อยๆ ลาดเทมาทางทิศตะวันออกและทิศใต้ มีลำน้ำสำคัญหลายสายไหลผ่าน สภาพพื้นที่ที่สามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ

1.2.1 พื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมน้ำ เช่น ที่ราบลุ่มริมแม่น้ำชี ในบริเวณอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัย และทางตอนใต้ของจังหวัดแถบชายทุ่งกุลาร้องไห้

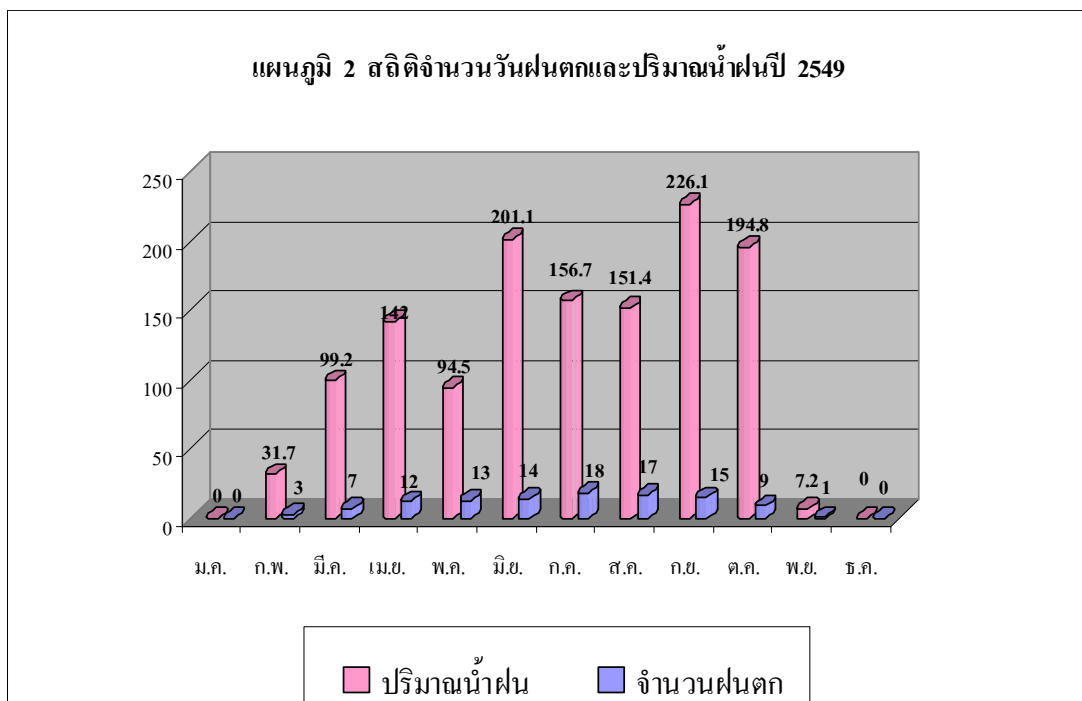
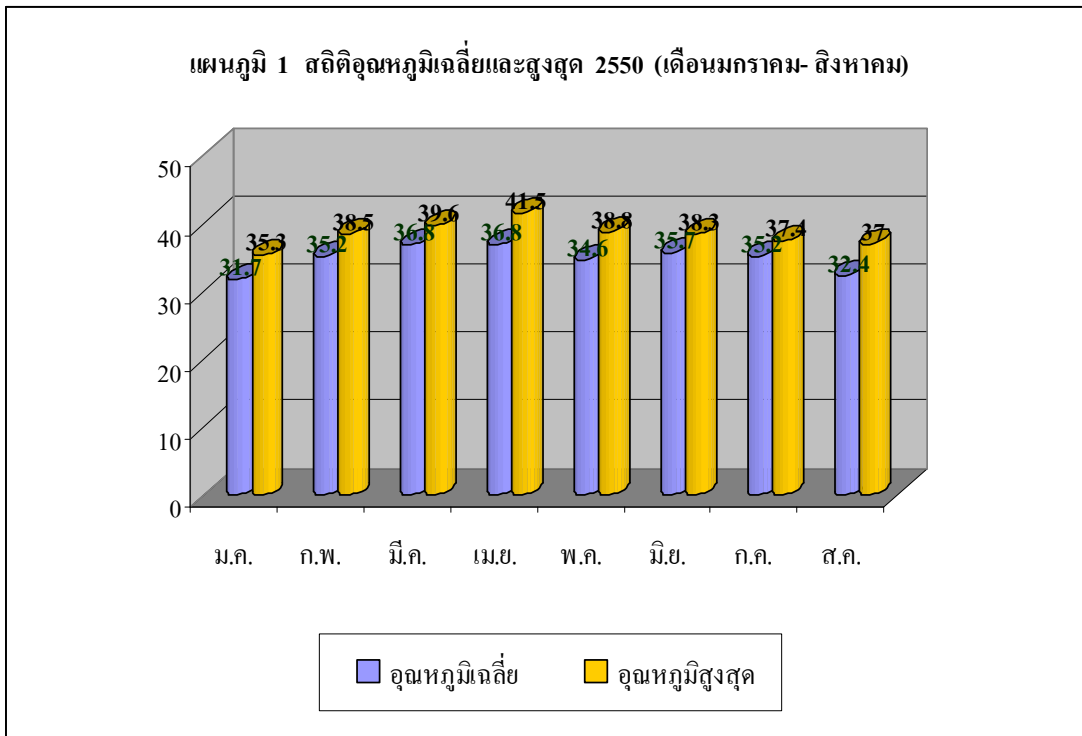
1.2.2 พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบสลับกับลูกคลื่นลอนลาด พบทางบริเวณตอนเหนือของอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย เป็นแนวยาวไปทางตะวันออกถึงอำเภอเมืองมหาสารคาม

1.2.3 พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด สลับกับพื้นที่ลูกคลื่นลอนชัน พบทางตอนเหนือ และตะวันตกของจังหวัด บริเวณนี้มีเนื้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ของจังหวัด

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) ในช่วงมรสุมฤดูร้อนจะได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย สภาพโดยทั่วไปจะมีลักษณะฝนตกสลับกับอากาศแห้ง (Wet and dry climate) มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในปี 2549 ประมาณ 1,304.7 มม./ปี โดยมีจำนวนวันที่ฝนตกตลอดทั้งปีจำนวน 109 วัน ปริมาณฝนสูงสุดเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2549 วัดได้ 81.7 มิลลิเมตร ในปี 2550 ตั้งแต่เดือนมกราคม – กรกฎาคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 34.80 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 38.30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2550 วัดได้ประมาณ 41.50 องศาเซลเซียส สำหรับฤดูต่างๆ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมไปจนถึงเดือนมิถุนายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมไปจนถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน เป็นต้นไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ (แผนภูมิ 1 และ 2)

แผนภูมิ 1 สถิติอุณหภูมิเฉลี่ยและสูงสุด 2550 เดือน มกราคม – สิงหาคม 2550



1.4 เขตการปกครอง

จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ประมาณ 5,228.843 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 13 อำเภอ 133 ตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล 131 แห่ง) 1,944 หมู่บ้าน โดยอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ โกสุมพิสัย รองลงมาคือ อำเภอบรบือ, อำเภอวาปีปทุม และอำเภอเมืองฯ ตามลำดับ มีพื้นที่เท่ากับ 827.876 681.622 605.744 และ 556.697 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 15.83 13.03 11.58 และ 10.64 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด (ตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงจำนวนพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล ครัวเรือน ประชากร ความหนาแน่น เป็นรายอำเภอ ของจังหวัดมหาสารคาม ปี 2550 (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2550)

อำเภอ	ห่างจาก จังหวัด	ตั้ง เมื่อ พ.ศ.	พื้นที่		จำนวน		ประชากร			ครัวเรือน	ความ หนา แน่น
			ตร.กม.	ร้อยละ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม		
เมือง	-	2443	556.697	10.65	14	185	69,643	72,916	142,559	42,899	256.08
โกสุมพิสัย	28	2443	827.876	15.84	17	233	59,164	60,013	119,177	30,036	143.95
วาปีปทุม	40	2422	605.744	11.59	15	241	56,378	57,338	113,176	27,554	187.69
บรบือ	26	2490	681.622	13.05	15	209	54,012	54,219	108,231	29,529	158.92
พยัคฆฯ	82	2440	342.79	6.56	14	227	43,904	44,221	88,125	21,000	257.08
กันทรวิชัย	18	2502	372.221	7.12	10	183	38,404	41,785	79,189	20,452	212.74
นาเชือก	58	2506	528.798	10.12	10	145	30,414	30,528	60,942	14,795	115.42
เชียงยืน	55	2502	277.618	5.31	8	116	30,749	31,172	61,921	16,014	223.04
นาइन	64	2512	248.449	4.76	9	94	18,257	18,320	36,577	8,555	147.22
แกดำ	28	2531	149.521	2.86	5	88	14,744	14,623	29,367	6,764	196.40
ยางสีสุราช	25	2523	242.507	4.64	7	91	17,682	17,695	35,377	8,007	145.88
กุฉีกรัง	37	2538	267	5.11	5	85	18,311	17,931	36,242	8,800	135.73
ชื่นชม	75	2540	128	2.38	4	47	12,137	12,490	24,627	5,806	192.39
รวม	-	-	5,228.84	100	133	1,944	463,799	472,251	936,050	240,274	179.04

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดมหาสารคาม

มีเทศบาลทั้งหมด 11 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง คือ เทศบาลเมือง มหาสารคาม ที่เหลืออีก 10 แห่ง เป็นเทศบาลตำบล โดยอำเภอยางสีสุราช อำเภอกุฉีกรัง และอำเภอชื่นชม ไม่มีเทศบาลตั้งอยู่ รวมพื้นที่ในเขตเทศบาลทั้งหมด 86.876 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 1.66 ของพื้นที่ จังหวัด (ตาราง 2 และแผนภูมิ 3)

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในเขตเมือง (เทศบาล) และพื้นที่นอกเขตเมือง (อบต.)

อำเภอ	จำนวนเทศบาล	พื้นที่ (ตร.ม.) ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		รวมทั้งหมด	
		ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ
1.เมืองมหาสารคาม	2	34.020	6.11	522.677	93.89	556.697	100.00
2. โกสุมพิสัย	1	5.550	0.67	822.326	99.33	827.876	100.00
3. วาปีปทุม	1	1.440	0.24	604.334	99.76	605.774	100.00
4. บรบือ	1	2.000	0.29	679.622	99.71	681.622	100.00
5. พยัคฆภูมิพิสัย	1	11.200	3.27	331.590	96.73	342.790	100.00
6. กันทรวิชัย	1	3.660	0.99	368.561	99.01	372.221	100.00
7. นาเชือก	1	7.018	1.33	521.780	98.67	528.798	100.00
8. เขียงยืน	1	2.258	0.82	271.772	99.18	274.030	100.00
9. นาฉุน	1	7.500	3.02	240.949	96.98	248.449	100.00
10. แกดดำ	1	12.230	8.18	137.291	91.82	149.521	100.00
11. ยางสีสุราช	0	0.000	0.00	242.507	100.00	242.507	100.00
12. กุดรัง	0	0.000	0.00	267.000	100.00	267.000	100.00
13. ชื่นชม	0	0.000	0.00	128.000	100.00	128.000	100.00
รวม	11	86.876	1.66	5,138.414	98.34	5,225.29	100.00

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดมหาสารคาม

แผนภูมิ 3 แสดงจำนวนพื้นที่ในเขตเทศบาลและพื้นที่นอกเขตเมือง (อบต.)

พื้นที่อำเภอ/กิ่งอำเภอจังหวัดมหาสารคาม

